

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 150

פרשת 'ואתחנן' - ה'תשפ"ג / מאת הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן - תורה קנ"ו

ואתחנן תפילות / כילה חמתו על העצים והאבנים / למה חשב משה רבינו שהותר לו להיכנס לארץ / אם סבר משה שהותר הנדר - על מה התפלל? / סגנון שמות הספרים שנתחברו על הרמב"ם / ספר משנה למלך / קצת על ר' יהודה רוזאניס / אי ספרא לא ספרא ואי ספרא לא ספרא / אפילו כריכה של הספר היא חיפוי על אור הספר / שלושה שנקראו יוסף שהיו ראויים לחבר את השולחן ערוך / איך באמת הותר למשה להיכנס למקצת ארץ ישראל / איך קדושה בעבר הירדן עד שכבשו גם את ארץ ישראל / ראייה מדין ערי מקלט שבתחילה לא קלטו אלו שבעבר הירדן / תירוץ הבעלי התוספות שהקב"ה נשבע שלא יעבור את הירדן / מדוע משה התעכב הרבה מלהתפלל על ארץ ישראל / בעיון בלקוטי מוהר"ן מתיישבים כל הקושיות / המעשה של עוג מלך הבשן עם הר ג' פרסאות / הקב"ה נביא על הגאווה בברית קטנות לנצחם / כיצד הרג משה לעוג מלך הבשן / מדוע פחד משה רבינו מעוג / עוג מאנשיו של אברהם / איך רצה עוג לישא את שרה / מה היו הזכויות של עוג / העיקר בברית מוהל מומחה וירא שמים / עוג מנסה לעקור את השלוש תפילות של ישראל / משה לא יכל להתפלל על א"י כל זמן שעוג חי / גם תופעת הסירוב היא הכל מלמעלה / האובדן הגדול במלחמת יום כיפור בגלל הגאווה / משיח יכבוש את העולם בלי יריית כדור אחד / לשמאלנים אין אפי' זכות להילחם בעבור עם ישראל / המתנגדים על משה רבינו וסופם המר / שפחת בת פרעה - מלכות דקליפה / המצרי שהרג משה - יסוד דקליפה / דתן ואבירם - נצח והוד דקליפה / פרעה הרשע - תפארת דקליפה / קרח - גבורה דקליפה / כיצד השתגעו לחשוך את משה מאשת איש / בלעם - חסד דקליפה / בלק - בינה דקליפה / בלעם יעץ לבלק להפקיר את בתו לזנות / סיחון - חכמה דקליפה / עוג - בתר דקליפה / השמאל של היום - הוא 'רחמי רשעים אכזרי' / סיכום 'הקליפות שכנגד משה

השיעור לרפואת שלמה של שרון בן נעימה נעמי יאל נא רפא נא לוי

ואתחנן תפילות

א. הפרשה פותחת בפסוק: 'וְאַתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לְאֹמֶר' (דברים ג, כט), ופירש"י: 'וְאַתְחַנֵּן' - זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפילה. וחז"ל אומרים שמשה רבינו התפלל 515 תפילות כמנין: 'ואתחנן' (וכן כמנין 'תפלה'), כדי לזכות להיכנס לארץ ישראל עד שהקב"ה אומר לו (שם, כו): 'רַב לָךְ אֵל תּוֹסֵף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדַבֵּר הַזֶּה'. ואומרים חז"ל, שאם משה היה מתפלל עוד תפילה, הוא היה נענה, ורק הקב"ה עצר אותו, ואמר לו 'רַב לָךְ אֵל תּוֹסֵף דַּבֵּר', כי הקב"ה רצה שמשה יישאר עם מתי מדבר כדי שבתחיית מתים יכנסו בזכותו לארץ ישראל.

כילה חמתו על העצים והאבנים

ב. ויש עוד סיבה שע"י שמשה רבינו לא נכנס לארץ ישראל ולא בנה את בית המקדש ע"י זה הקב"ה 'כילה חמתו בעצים ובאבנים', אבל אם משה היה בונה את בית המקדש - הוא לא היה נחרב, וחז"ל היתה כליה על עם ישראל. ויש לזה ראייה, שהרי יום ט' באב - מצד אחד הוא יום צום ואבל על חורבן בית המקדש ומצד שני הוא נקרא 'מועד' כמו שכתוב (איכה א, טו): 'קָרָא עָלַי מוֹעֵד וגו'', ולכן כבר במנחה של ערב ט' באב לא אומרים תחנון, כי יום ט' באב נקרא 'מועד', ולא רק על שם העתיד, שאז הוא יהיה יום חג.

דהנה מסופר בגמרא (קידושין לא:): על אבימי שבזכות שכיבד את אביו זכה לדרוש את הפסוק (תהלים עט, א) 'מִזְמוֹר לְאֶסְף אֱלֹהִים בָּאו גוֹיִם בְּנַחֲלֹתָךְ טָמְאוּ אֵת הַיַּבֵּל קָדְשְׁךָ שְׁמוֹ אֵת יְרוּשָׁלַם לְעֵינַי וגו'' ופירש"י: למה נאמר 'מזמור לאסף', הרי צריך לומר קינה לאסף? ופירש אבימי: שדוד אמר מזמור על שכילה הקב"ה חמתו על העצים והאבנים, (ונצינו ישראל) ויוצא שבית המקדש היה הכפרה שלנו.

וזה בחינת מועד שיש בתשעה באב, שלמרות שהיה חרון אף על כל העוונות שנעשו, הקב"ה ריחם עלינו ולקח כפרה את בית המקדש. אבל אם משה רבינו היה נכנס לארץ ישראל ובונה את בית המקדש, מכיון שזה מעשה ידיו של משה, הוא לא היה חרב לעולם.

למה חשב משה רבינו שהותר לו להיכנס לארץ

ג. על המילים 'וְאַתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לְאֹמֶר' - פירש"י: 'בְּעֵת הַהוּא' - לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג, דימיתי שמא הותר הנדר (ספרי שם), ע"כ. היינו השבועה שנשבע הקב"ה שלא להכניסו לארץ ישראל. כי כשמשה רבינו ראה שהוא נכנס לארץ סיחון ועוג שבעבר הירדן - שכל השטח הזה נחשב לארץ ישראל - חשב 'שהותר לו הנדר'. הגמרא בנדרים (דף כה:): מביאה שלימד ר' עקיבא: 'נדר שהותר מקצתו הותר כולו' - אם התרת חלק מהנדר, כל הנדר הותר, כיון שנדרת דבר שלם, וברגע שחלק ממנו הותר, אין כאן נדר כמו שנדרת, ולכן הכל מותר.

אם סבר משה שהותר הנדר - על מה התפלל?

ד. אמר משה, אם אני יכול להיכנס לחלק מהארץ, אז אני כבר יכול להיכנס לכל ארץ ישראל, ולכן משה רבינו מתפלל ומתחנן לקב"ה לזכות להיכנס לארץ. והשאלה: אם באמת משה חשב שמותר לו להיכנס לארץ ישראל, כי הרשה לו ה' להיכנס לארץ סיחון ועוג שהיא מארץ ישראל, אז על מה מתפלל עתה משה תקט"ו תפילות, הרי לדעתו כבר נענה קודם, שהרי הכניסו הקב"ה לארץ ישראל.

ועוד קשה הרבה יותר: ואם כפי האמת, שעדיין היה האיסור על משה רבינו להיכנס לארץ ישראל, איך משה נכנס לעבר הירדן שזה חלק מארץ ישראל?

סגנון שמות הספרים שנתחברו על הרמב"ם

ה. הצדיק שהאריך בשאלות האלו, הוא בעל ה'פרשת דרכים' - רבי יהודה רוזאניס, שהיה גאון גדול מחכמי טורקיה, וחיבר את הפירוש הענק 'משנה למלך' על הרמב"ם, שנדפס עם הרמב"ם. הרמב"ם נחשב למלך ההלכה, כי חיבר ספר 'משנה תורה' (יד החזקה) ויש עליו כמה פירושים, 'כסף משנה' (למזן רבינו יוסף קארו בעל השו"ע), ויש 'מגיד משנה', 'משנה למלך', מרכבת המשנה, וכן: יד המלך, טבעת המלך, משאת המלך ועוד ועוד. כולם נקראו על שם ה'מלך' - הרמב"ם.

ספר משנה למלך

ו. הספר 'משנה למלך' על הרמב"ם הוא ספר עמוק מאוד, ובישיבות לומדים אותו בעיון גדול, ויש לו על פי רוב אריכות גדולה בקושיות ותירוצים עם הרבה סברות וחקירות חדשות. [מי שסידר את הכתב יד של ה'משנה למלך' זה היה בעל ילקוט מעם לועז' - רבי יעקב כולי, והוא נקרא 'המגיה של המשנה למלך', הרבה פעמים יש לו הוספות חשובות שלו, שמובאות במשנה למלך בסוגרים, הם היו גאונים גדולים, גדולי התלמידי חכמים בדורות ההם].

קצת על ר' יהודה רוזאניס

ז. רבי יהודה רוזאניס היה גם עשיר מאוד גדול, והוא היה הבנקאי של כל הצבא. והיה פעם סיפור שהוא היה צריך לנסוע עם הצבא לאיזשהו ענין, ואמרו לו שמי שהולך עם הצבא חייב ללבוש מדים, ואז בלית ברירה, הוא היה חייב ללבוש מדי הצבא הטורקי, והוא רכב על הסוס, כשהגיעו לאיזה עיר, הגיע זמן התפילה, והוא נכנס לבית הכנסת להתפלל, כשהוא לבוש כמו חייל עם המדים, והתפלל איתם. בסוף התפילה היה שיעור תורה ולמדו גמרא, והרב של הבית הכנסת התקשה קושיא בגמרא, ולא ידע לענות, וה'משנה למלך' – שהיו קוראים לו בטורקית 'קונוק תנא' – פי' תנא הקטן שהיה יודע את כל התורה כולה בעל פה כמו תנא, כששמע את הקושיא מיד ביאר להם את הענין. וכולם רואים מתפלאים איך החייל הטורקי מסביר להם את התירוץ לקושיא, אמר לו הרב: 'אי ספרא לא ספרא ואי ספרא לא ספרא' (אם חרב לא ספר, ואם ספר לא חרב).

אי ספרא לא ספרא ואי ספרא לא ספרא

ח. מה פירושו: יש גמרא בעבודה זרה (דף יז:) על ר' אלעזר בן פרטא שהרומאים רצו להרוג אותו, והם אמרו לו: למה גנבת, ולמה לימדת תורה? אמר להם: 'אי ספרא לא ספרא ואי ספרא לא ספרא', כלומר לא שייך שני הדברים יחד, תחליטו או שאני גנב ורוצה, או שאני תלמיד חכם, כי שניהם זה לא הולך ביחד. אמרו לו הרומאים: הרי, קוראים לך רב, וזה סימן שאתה תלמיד חכם. אמר להם: אני רב של תרסיים (אורגים – מייצרי בד), ולכן כדי לבחון אותו, הביאו לו שתי פקעיות של חוטים, ואמרו לו: 'אם אתה מבין בבדים, תגיד לנו מה הפקעית של חוט השתי ומה של הערב? (והוא היה באמת תלמיד חכם, ולא היה מבין בזה) ואז נעשה לו נס, באו שני דבורות, זכר ונקבה, הנקבה ישבה על הפקעית של השתי, והזכר ישב על הפקעית של הערב. ומכאן ידע ר' אלעזר איזה של שתי ואיזה של ערב, כי השתי מקבל את הערב כמו הנקבה מקבלת את הזכר.

ונחזור לסיפור שאמרו ל'משנה למלך' – 'אי ספרא לא ספרא ואי ספרא לא ספרא', כלומר אם אתה כזה תלמיד חכם איך אתה חייל בצבא עם כלי נשק ורוכב על סוס. וענה להם ה'משנה למלך' בחכמתו: אתם יודעים יפה גמרא, אבל יש עוד מדרש (ויקרא רבה לה, שאומר: "תני בשם רבי אלעזר: 'הספיר והספיר נתנו מכרכין מן השמים', כלומר אדרבה שני הדברים כן הולכים ביחד. והביאור במדרש הוא: אמר להם הקב"ה: 'אם שמרתם מה שכתוב בספר זה – הרי אתם ניצולים מן הספיר, ואם לאו סוף שהוא הורג אתכם'. ומה פירוש שהם ניתנו 'מכרכין', הכוונה ששניהם עטופים, לספר יש 'כריכה' שעוטפת אותו ולחרב יש 'נדן' שגם כן היא נכרכת בו.

אפילו כריכה של הספר היא חפיו על אור הספר

ט. רבינו אומר בליקוטי מוה"ר"ן (תניינא ל"ו), שאפילו הכריכה של הספר היא מניעה על האור של הספר וז"ל: תקף שנעשה ספר מן התורות הגבוהות והנפלאות מאד מאד, מאחר שנעשה מהם ספר, יש עליהם חפויים והסתרות, שנחפה ונסתר אורם הצח והנפלא. והדפין של כריכה הם מחפיים (על האור של הספר) וכ"ל.

שלושה שנקראו יוסף שהיו ראוים לחבר את השולחן ערוך

י. כדי ליישב את הקושיא הנ"ל איך נכנס משה רבינו לארץ סיחון ועוג הרי היה אסור לו להיכנס לארץ ישראל, ה'משנה למלך' בספרו פרשת דרכים (בדרך הקודש דרוש ח'), מביא את רבי יצחק אדרבי (שכתב ספר 'שו"ת דברי ריבות'). הוא היה תלמידו של המהר"י טאיטצק, שהיה אחד משלושה יוסף שהיו מועמדים לחבר את ספר ה'שולחן ערוך'. כמו שכתב החיד"א בשם הגדולים (מערכת ספרים, ערך בית יוסף) שבאותו הדור היו נמצאים שלשה רבנים ראויים לזה (והמעניין שלשלושתם קראו 'יוסף'), והם הרב מהר"ר יוסף טאיטצק ומוהר"ר ר' יוסף קארו והרב מוהר"ר ר' יוסף בן לב, וכל אחד מהם היה ראוי למלאכה זו, והסכימו מן השמים ותנתן דת על ידי מרן הקדוש מפני ענותנותו היתרה". ור' יוסף טאיטצק היה רבו של ר' יצחק אדרבי בעל השו"ת דברי ריבות.

איך באמת הותר למשה להיכנס למקצת ארץ ישראל

יא. ומביא הפרשת דרכים שר' יצחק אדרבי כותב שמוזה שמוזה רבינו נכנס לארץ סיחון ועוג, סימן שזה לא ארץ ישראל. ומקשה עליו ממשנה מפורשת (ביכורים פ"א מ"י): "רבי יוסי הגלילי אומר: אין מביאין בפורים מעבר הירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש", ומוכיח ה'פרשת דרכים': שאם עבר הירדן זה חוץ לארץ, למה כתוב שלא מביאים משם ביכורים כי זו לא זבת חלב ודבש? תיפוק ליה שזו חוץ לארץ. ועוד הוא שואל, הרי בעבר הירדן חייבים בתרומות ומעשרות מן התורה, ואם כן בודאי שארץ סיחון ועוג – שזה כל אזור הגולן והבשן – זו ארץ ישראל. ולכן ה'פרשת דרכים' נשאר בקושיא, מדוע משה רבינו הורשה להיכנס לארץ סיחון ועוג?

אין קדושה בעבר הירדן עד שכבשו גם את ארץ ישראל

יב. אבל יש תירוץ נפלא של ה'חתם סופר': שלפני שעברו ישראל את הירדן להיכנס לצד המערבי של הירדן, עדיין לא היה גם בעבר הירדן המזרחי קדושת ארץ ישראל, ולכן משה רבינו באותו זמן עדיין יכל להיכנס לשמה. ורק אחרי שהם עברו את הירדן, אז חלה שם קדושת ארץ ישראל.

ראיה מדיו ערי מקלט שבתחילה לא קלטו אלו שבעבר הירדן

יג. ומצאתי ראיה יפה לדברי ה'חתם סופר' מפסוק בפרשת מסעי (במדבר לה, יג) "והערים אשר נתנו ערי מקלט תהיינה לכם" – וקשה, למה התורה מחשבת לנו שיש ערי מקלט, וכי אנחנו לא יודעים לספור שהם שש? ונראה שקושיא זו הוקשתה לרש"י, ולכן פירש רש"י: "מגיד, שאע"פ שהבדיל משה בחייו שלש ערים בעבר הירדן, לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען" (מכות ט: ספרי קנ"ט). ולכן התורה מדגישה "שש ערי מקלט תהיינה לכם", כי רק כשיהיו ששה שלמות אז גם אלו שבעבר הירדן היו קולטות. וכן כתוב גם בפרשתנו (דברים ה, מא): "אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן" וקשה, למה משה מבדיל שלוש ערים, למרות שהן לא קולטות? ופירש"י: "נתן לב להיות חרד לדבר שיבדילם,

אחת. אמר, הגודל של מחנה ישראל שלוש על שלוש פרסאות (כ- 12 ק"מ על 12 ק"מ), ומה עשה? עקר הר גדול בגודל הזה (144 קילומטר מרובע) ורצה לזרוק אותו עליהם ולקבור את כולם חיים.

ורבינו מסביר שם את דברי הגמרא לא כפשוטם, שהרי ודאי עם כל הגבורה של עוג מלך הבשן, ועוד אלף כמוהו, לא יוכלו להרים הר בגודל כזה. ורבינו מסביר בפנימיות, שכוונתו של עוג מלך הבשן היתה לקבור את כל כח התפילה שם עם ישראל, ועל ידי שתבטל מישראל כח התפילה, ממילא הוא יוכל לנצח אותם.

הקב"ה מביא על הגאונותים בריות קטנות לנצחם

יח. והקב"ה מנצח את עוג עם נמלים, כך הדרך של הקב"ה, לנצח את האדם הכי חזק, הכי גאוותן, עם משהו הכי קטן, עם נמלה, עם יתוש, מובא בגמרא (גיטין נז:) על טיטוס – אנחנו עדיין לפני תשעה באב, ומדברים על החורבן. ואחרי טיטוס נכנס לבית המקדש, ועשה שם עבירות והתגאה, וחשב כשדקר בפרוכת ויצא דם, שהרג את עצמו (לשון נקייה כלפי מעלה). כשהיה בים, בא עליו נחשול של גלים להטביע אותו, ואמר לפני הקב"ה, דומני שאין כוחו של אלוהיהם אלא בים, כמו שהטביע את פרעה וגרף בנחל קישון את סיסרא.

יצאה בת קול ואמרה לו: "רשע בן רשע בן בנו של עשו הרשע, בריה קלה יש לי בעולמי, ויתוש שמה, עלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה" – נראה אותך נלחם עם יתוש קטן, ואכן היתוש הקטן עינה אותו שבע שנים שהיה מנקר במוחו, עד שהרג אותו בייסורים גדולים, כראוי לאותו רשע.

וכן מובא בגמרא בשבת (ע"ז ע"ב) "ת"ר: חמשה אימות הן: אימת חלש על גיבור, אימת מפגיע על ארי, אימת יתוש על הפיל אימת סממית על העקרב אימת סנונית על הנשר אימת כילבית על לוינתן" פירש"י: מפגיע. חיה קטנה וקולה גדול, ושומע וירא שתהא בריה גדולה ובורח. יתוש - נכנס לפיל בחוטמו (ומצער אותו שם, והפיל לא יכול לסלקו משם), וסממית – נכנס לעקרב באזנו, וסנונית נכנסת תחת כנפי הנשר ומעכבתו מפרישת כנפיו". ומובן מדברי הגמרא, שכך דרכו של הקב"ה להפחיד את הגדול בדבר קטן מאוד, כדי לשבר את הגאווה, וכך עשה לטיטוס להורגו עם יתוש, וכן לעוג מלך הבשן להורגו עם נמלים.

כיצד הרג משה לעוג מלך הבשן

יט. וזה מה שעשה הקב"ה לעוג מלך הבשן, מובא בגמרא (ברכו שס) על הפסוק (תהלים ג, ח): "שִׁנֵּי רִשָּׁעִים שִׁבְרָתָהּ" אמר ריש לקיש: אל תקרי שִׁבְרָתָהּ אלא שריבבת" – ופירש"י: במס' ברכות עוג מלך הבשן שעקר הר של ג' פרסאות להשליכו על ישראל, ונתנו על ראשו, ושלח הקב"ה נמלים ונקבוהו ונכנס בצווארו, ביקש לשומטו, ונשתרבבו שיניו לכאן ולכאן, ונתפסו בהר ולא יכל להוציאו. ואומרת הגמרא, משה נתן קפיצה עשר אמות, וגובהו של משה עשר אמות (5 מטר), הוא יכל לקפוץ כמו הגובה שלו, בן אדם רגיל לא יכול לקפוץ את הגובה שלו בעצמו, והמטה של משה גם היה עשר אמות, ועל ידי הקפיצה הוא הגיע לעקב של עוג. ומשה נתן לעוג

ואע"פ שאינן קולטות עד שיבדלו אותן שבארץ כנען, אמר משה, מצוה שאפשר לקיימה, אקיימנה" (מכות י).

ומכאן ראייה לחתם סופר, שהקדושה של עבר הירדן תלויה בקדושת ארץ ישראל, וברגע שהתקדשה ארץ ישראל והופרשו בה ערי מקלט, אז גם נתקדש עבר הירדן – וקולטים בו 'ערי מקלט' שבו. ולכן אומר החתם סופר שהסיבה שהותר משה להיכנס לעבר הירדן, כי עדיין לא היה שם קדושת ארץ ישראל, ורק שייכנסו ישראל לארץ, יתקדש גם עבר הירדן בקדושת ארץ ישראל מכאן ולהבא.

תיחץ הבעלי התוספות שהקב"ה נשבע שלא יעבור את הירדן

יד. גם החיד"א בספרו 'פני דוד' דן בשאלה הזאת – איך נכנס משה לארץ סיחון ועוג שהיא חלק מארץ ישראל, והוא מביא את בעלי התוספות על התורה מכתב יד (יש להם הרבה פירושים מאוד עמוקים ומחודשים), וכתבו: אמר הקב"ה למשה: 'לא נשבעתי שלא תיכנס לארץ, אלא נשבעתי שלא תעבור את הירדן'. וכותב החיד"א: 'אני תמה איך יתכן כזה דבר, הרי כתוב (במדבר כ, יב): "יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתָּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֹן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקְּהָל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ", לא כתוב בפסוק שלא תביאו לעבר הירדן?!

אכן לפי דברי החתם סופר (שהבאנו להם ראייה) נוכל ליישב את קושיית החיד"א, שבאמת הקב"ה נשבע שלא יבואו לארץ, אבל רק אחרי שעברו את הירדן ונכנסו לארץ, נתקדש עבר הירדן בקדושת ארץ ישראל לא קודם, וזה העומק בכוננת בעלי התוספות שאמרו – לא נשבעתי רק שלא תעבור את הירדן כלומר, שאם תעבור את הירדן ותתקדש ארץ ישראל, אז ממילא יתקדש גם עבר הירדן, ויהיה אסור גם שם, אבל מתי שמשה היה שם, עדיין לא עברו את הירדן, וזה תירוץ מאוד יפה ברוך השם.

מדוע משה התעכב הרבה מלהתפלל על ארץ ישראל

טו. יש עוד שאלה: הרי מאז שנגזר על משה רבינו בחטא מי מריבה שלא יכנס לארץ היה לו חודשים טובים, שהרי מרים נפטרה ב' ניסן, ואחרי פטירתה מיד היה 'פגם מי מריבה', ושבועת הקב"ה שלא יכנס משה רבינו לארץ. ומה קרה שרק עכשיו בחודש שבט שנה אחרי זה, משה רבינו נזכר להתפלל ולהתחנן להקב"ה להיכנס לארץ, רק עתה "בַּעַת הַהוּא" – לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג?

בעיון בליקוטי מוהר"ן מתיישבים כל הקושיות

טז. והנה כבר ידוע לנו, שכל פעם כשיש קושיות חזקות לומדים ליקוטי מוהר"ן, במקום שמוזכר איזה הקשר לנושא, ומשם מתיישבים כל הקושיות. וכמובא בשיחות הר"ן (שיחה ר"א) אמר: כָּל תּוֹרָה וּמֵאֲמָר שְׂאוּמֵר, יְכוּלִין לִילָךְ וְלַעֲבֹד בּוֹ כָּל תּוֹרָה וְנִבְיָאִים וְכַתּוּבִים, וְתוֹרָה שְׁבַע עָפָה. רק תמצא את הקשר של הענין, ותגלה איך על פי רוח הקודש של רבינו מתיישב כל דבר.

המעשה של עוג מלך הבשן עם הר ג' פרסאות

יז. בליקוטי מוהר"ן (תורה ח' תניינא), רבינו מביא את הגמרא (ברכות נד:) שמספרת על עוג מלך הבשן שרצה להשמיד את כל ישראל בפעם

משה, איך יכול לעקור רשם שרשם אברהם? כלומר, איך אני יכול לעקור את עוג שיש לו רשם ברית שאברהם אבינו בעצמו מהל אותו.

העיקר בברית מוהל מומחה וירא שמים

כד. גם למדנו מזה חשוב לקיחת מוהל ירא שמים. אבא שלי תמיד אומר: דבר ראשון שצריך לבדוק במוהל זה שהוא מוהל מומחה, כדי שח"ו המוהל לא יצער את התינוק, וכמו ששואלת הגמרא (כתובות ח.) למה בברית מילה לא אומרים 'שהשמחה במעונו' (כמו שמברכים בשמחת חתן וכלה) מתרצת הגמ', מפני שיש צער לתינוק, ולכן כמה שהמוהל יותר זריז, ולא משגע את התינוק עם המגן וכו' כך יש פחות צער לתינוק, וזה מאוד חשוב. והדבר השני צריך לבדוק שיש למוהל יראת שמים. רבינו אומר בספר המידות (מוהל ח"ב אות ג), שהמוהל נותן הבנה ושכל לתינוק בלימוד התורה. ולכן, אם הוא מוהל צדיק הוא נותן לו הבנה ושכל טובים, ולכן מאוד חשוב לזכות למוהל מומחה וירא שמים אמיתי, וככה בעז"ה הברית מילה תתקיים בעתו ובזמנו.

עוג מנסה לעקור את השלוש תפילות של ישראל

כה. ומסביר רבינו (בלקוטי מוהר"ן תניינא תורה ח'): מה זה הר בן שלוש פרסאות? אומר רבינו, 'הר' זה בחי' תפילה, וז"ל: 'טוֹרָא' (הר) – זֶה בְּחִינַת הַתְּפִלָּה, בְּבְחִינַת (הכתוב ישעיה נב, ז): "וַיְהִיאוֹתִים אֶל הָרַקְדָּשִׁי וְשִׁמְחָתִים בְּבֵית תְּפִלָּתִי". וְזֶהוּ 'בֵּית תְּפִלָּתָא פְּרָסִי' – כִּי הַתְּפִלָּה נְמַשְׁכָּת גַּם כֵּן מְשַׁלֵּשׁ הַמַּחֲזִין וְכוּ', ע"כ. פי, כח הקליפה של עוג מלך הבשן היה לעקור את התפילות את השלוש תפילות של עם ישראל, וזה היות שעוג אחוז בימין (כך כתוב בוהר חוקת שם), וימין זה בחינת ארץ ישראל, רבינו אומר (ליקו"מ תורה ז ח"א) שארץ ישראל היא מקום התפילה, עוג ינק מהקדושה של ארץ ישראל את הכוח של התפילות של ישראל.

משה לא יכל להתפלל על א"י כל זמן שעוג חי

כו. ונשים לב, שלפי דברי רבינו הקדוש התייבשה הקושיא ששאלנו, למה משה רבינו התעכב הרבה זמן ולא התפלל לבטל את הגזירה, כי כל זמן שעוג מלך הבשן חי ויונק מהתפילה, משה לא יכול להתפלל, ולכן כתוב: "וַאֲתַחֲנֶן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לְאִמֹר" – פירש"י: "לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג" – ועיקר הנקודה על עוג מכיון שהוא מעכב את התפילה, הוא כובש אותה לחלקו, ולכן רק עכשיו אחרי שמשה הרג את עוג, אז התפלל להיכנס לארץ. שהרי כל התפילה של משה היתה על ארץ ישראל, ועיקר עיכוב התפילה של עוג, זה בגלל שהוא אחוז בימין, וימין זה בחינת ארץ ישראל. וכלשון רבינו שם: הֵינּוּ שֶׁהִסְטָרָא אַחֲרָא שְׂיֵשׁ לָהּ יְנִיקָה מִן הַדַּעַת חֶסֶד וְשְׁלוֹם, בְּחִינַת 'עוג' (שהיה אחיזתו בימין, שהיה מאנשי אברהם שהוא בימין וינק מהדעת הקדושה), היא רוצה לעקור חס ושלום תפילות ישראל (שהם ברחמים ותחנונים), להמשיכם אליהם ולבלעם (כדי שתהיה להם הרחמנות שלנו).

רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה נ"ה ח"א) שארץ ישראל נקראת על שם הימין. כמו שכתוב על בנימין (בראשית לה, יח) "וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן

מכה חזקה מאוד בעקב, ומעוצמת המכה נפל עוג מלך הבשן עם ההר התקוע בצווארו, וכך הוא מיד מת.

מדוע פחד משה רבינו מעוג

כז. הקב"ה אומר למשה (במדבר לא, כד): "אַל תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִיָּדְךָ נִתְּתִי אֹתוֹ וְגו'" – ולמה משה רבינו היה מפחד מעוג יותר מסיחון? הגמרא בנדה (דף סא.) אומרת, סיחון ועוג אחי הוו, דאמר מר: סיחון ועוג בני אחיה בר שמחזאי הוו. הם שניהם היו גיבורים גדולים, ללמדך שלא היו צריכים זה לזה, כתוב (דברים ב, לב) "וַיֵּצֵא סִיחֹן לְקָרְאֵתְנוּ" – פירש"י: לא שלח בשביל עוג לעזור לו, ללמדך שלא היו צריכים זה לזה, ע"כ. כשישראל נלחמו עם סיחון, הוא לא ביקש עזרה מעוג אע"פ שהיה אח שלו, כי הוא היה בטוח בעצמו שהוא מסתדר לבד נגד ישראל, כי הם לא פחדו מאף אחד, אפילו לא מעם ישראל שכל העולם פחד מישראל.

עוג מאנשיו של אברהם

כח. וא"כ יש להבין, מדוע משה רבינו לא פחד מסיחון, ורק מעוג הוא כן פחד. רש"י מסביר כאן: "שהיה משה ירא להילחם, שמא תעמוד לו זכותו של אברהם, שנאמר: "וַיָּבֵא הַפְּלִיט" (בראשית יד, יג) – הוא עוג". עוג מלך הבשן היה מאנשיו של אברהם אבינו, והוא האריך ימים מזמן אברהם אבינו עד משה לפחות 500 שנה. וכשנשבה לוט בן אחי אברהם, אמר עוג: אברהם הוא קנאי, וכשאספר לו שאחינו נשבה, הוא ישר ירוץ לרדוף אחרי המלכים ואז הוא ימות, ואני אתחתן עם שרה.

איך רצה עוג לישא את שרה

כט. והשאלה, איך עוג הענק רוצה את שרה, הרי היא ננסית לעומתו? אלא שבאמת גם אברהם היה גבוה מאוד, כגובה של 74 אנשים, (מסכת סופרים הוספה א, א) ועליו נאמר הפסוק (יהושע יד, טו): "הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֵנְקִים" – וכיון שאברהם היה מהדור של הענקים, ממילא גם שרה אשתו היתה ענקית, ולכן עוג מלך הבשן חמד את שרה, מכיון שהיא מתאימה לו. ויוצא, שעוג מלך הבשן היה רשע גדול, שרצה שאברהם ימות ויתחתן עם שרה, וכל המעשה הטוב שהודיע לאברהם שנשבה לוט – היה בגלל תאותו לשרה.

מה היו הזכויות של עוג

כג. אבל אחרי הכל מהמעשה שלו יצא משהו טוב, שבזכותו אברהם הציל את לוט, ומלוט יצא כל מלכות בית דוד וכל זה בזכות המעשה שלו. אלא שלעוג היתה עוד זכות גדולה, וכמו שאומר הזוהר (פרשת חוקת דף קפד.) שבשאברהם אבינו עשה ברית מילה לכל אנשי ביתו, עשה ברית מילה גם לעוג. אומר הזוהר, שלכן משה רבינו פחד מהאות ברית מילה של עוג, ולכן כתוב "אַל תִּירָא אֹתוֹ" – אל תפחד מהברית מילה שלו, "אתו" – זה אות ברית, ולמה לא תירא? כי עוג כבר טימא את הברית שלו, אין לו כבר זכות של הברית.

ובלשון הזוהר (בתרגום): "זֶה עוֹג שֶׁנִּמְוָל עִמּוֹ וְקָבַל אוֹת הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, בֵּינָן שְׂרָאָה עוֹג שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְקַרְבִּים אֵלָיו, אָמַר (עוג): הֲרִי וְדַאי אֲנִי הַקְּדָמְתִי זְכוּת שְׁעוֹמְדָת לָהֶם, וְזֶה שֶׁסָּם לְמוֹלוֹ. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה פָּחַד

ובפרט שעכשיו אנחנו בימות המשיח ממש, תיכף ומיד בעז"ה נזכה להתגלות משיח צדקנו, ולכן אסור שיהיה לנו שום התפארות של 'כוחי ועוצם ידי'. מובא ב'שיח שרפי קודש' (ח"ב אות ס"ז) 'משיח יכבוש את העולם בלא יריית כדור נפץ אחד, וזו שיחה שמבוססת על ליקוטי מוהר"ן תורה ב' (ח"א) שעיקר כלי זינו של משיח זו התפילה, ולא שום נשק אחר.

לשמאלנים אין אפי' זכות להילחם בעבור עם ישראל

ל. אם אדם זוכה ללמוד תורה, הוא מועיל לעם ישראל בזכות התורה שהוא לומד, שזה עיקר הכח במלחמה. אבל מי שאין לו זכות לעסוק בתורה, או שהוא תינוק שנשבה – כמו אלו שאינם שומרי תורה ומצוות, שאינם יודעים שום דבר, לא מתורה ולא מיהדות, לפחות שיהיה לו זכות לשרת בצבא של עם ישראל. אמנם לנו זו לא זכות, כי בצבא יש בעיה גדולה בגלל הקדושה, כתוב (דברים כג, טו) "פי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנהך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנהך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך", ולצערינו היום המצב בצבא הוא ההיפך מ"מחנהך קדוש", שזו אחת הסיבות שאנחנו מתרחקים מאוד מלשרת. אבל אלה שאינם שומרי תורה ומצוות, לפחות שיהיה להם את הזכות הזו, שהם נלחמים בעבור עם ישראל, כי ודאי שיש להם זכות בדבר הזה. כל חייל שנופל – נקרא שהוא נפטר על קידוש השם, החיילים מוסרים נפשם בשביל הצלת עם ישראל, ולכן צריך לראות את הדברים באור הנכון לא להתבלבל לא לכאן ולא לכאן, כי יש פה הרבה אפשרות לטעות בין ימין ושמאל. אבל עכשיו הרשעות הגדולה של השמאל, מתגלה, רואים את הטומאה הגדולה שלהם, את השנאה העצמית שלהם, שנאה לכל מה שריח יהדות נודף ממנו, ולכן אין להם אפילו את הזכות הזו להילחם בעבור עם ישראל, ולכן הוא מסרב.

המתנגדים על משה רבינו וסופם המר

לא. הסברנו שרק ברגע שנעקר עוג, אז משה רבינו יכל להתפלל. כשמתבוננים מתחילת התורה ועד סופה, יש עשרה אנשים שהתנגדו, חלקו וניסו להזיק או להרוג למשה רבינו, והם בחינת עשר ספירות דקליפה שמשה נלחם בהם, וזכה לעקור את כולם מהעולם, או על ידי תפילתו, או על ידי מעשיו.

שפחת בת פרעה - מלכות דקליפה

לב. ונסדר את כולם לפי עשר הספירות של הקליפה, ונתחיל מהמלכות ונעלה עד ה'כתר', ושוב הכל ספירות של הקליפות. הראשון ב'מלכות' – השפחה של בתיה בת פרעה, מובא בגמרא (סוטה יב:) על הפסוק (שמות ב, ה): "וַתִּשְׁלַח אֶת אֲמָתָהּ", מאן דאמר אחד אומר שהיא שלחה את ידה, והשתרבבה אמות הרבה עד 60 אמה, עד שהגיע לתיבה של משה. וקשה, למה היא לא שלחה את שפחתה שתביא את התיבה של משה? אלא שהיו שפחותיה ממחות בה ואמרות: 'בנוהג שבעולם, מלך בשר ודם שגזר גזירה אפילו שאין בני עמו מקיימים אותה, לפחות בני ביתו מקיימים אותה, את הבת של המלך בתיה לא תקיימי את הגזירה של אביה פרעה?! מיד בא גבריאל המלאך וחבטן בקרקע והרג אותן. השפחה הזאת (או

אזני ואביו קרא לו בנמיין" – ופירש"י: לפי שהוא לבדו נולד בארץ כנען. בנמיין נקרא על שם ארץ ישראל, שנקראת ארץ ימין. וכן כתוב על אברהם (תהלים קי, א): "נָאֵם ה' לְאֲדָנָי שֵׁב לִימִינֵי עַד אֲשִׁית אִיבֶיךָ הַדָּם לְרַגְלֶיךָ" – כל הכוח של אברהם אבינו שניצח את המלכים, בזכות קדושת ארץ ישראל. וברוך השם מאז שבאנו לארץ ישראל יש לנו כוח לניצח את המלחמות. כי אנחנו צריכים רק דבר אחד – את הניסים של הקב"ה.

גם תופעת הסירוב היא הכל מלמעלה

כו. בתנ"ך מסופר על גדעון שכשרצו לצאת למלחמה, הביאו לו הרבה חיילים, והקב"ה אמר לגדעון (שופטים ז, ב): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל גַּדְעוֹן רַב הָעָם אֲשֶׁר אִתְּךָ מִתַּתִּי אֶת מְדִינָתְךָ פֶּן יתְפָאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדֵי הוֹשִׁיעָה לִּי" – לא צריך כל כך הרבה אנשים בשביל להילחם, וציווה ה' את גדעון ולהוריד ולהוריד עד שנשארו בסך הכל 300 איש. כשהקב"ה רוצה לעשות לנו ניסים, קודם כל הוא מקטין לנו את הצבא, ולמה? כדי שלא נחשוב ש'כוחי ועוצם ידי' עשה את הניצחון, שלא נשמע בחדשות שמדברים על 'כח הזרוע הצבאי', או 'כל הכבוד לצה"ל וכו', ושאר שטויות כאלה. אלא כל הכבוד רק להקב"ה, שלבדו מניצח לנו את כל המלחמות.

האובדן הגדול במלחמת יום כיפור בגלל הגאווה

כז. גדולי ישראל אמרו שכל המחדל שהיה במלחמת יום כיפור שהצבא לא היה מוכן, וכמעט 3000 חיילים נעקדו על קידוש השם, חוץ מ-7000 חיילים פצויים וכו'. כל זה בגלל הגאווה וה'כוחי ועוצם ידי' שהיה במלחמת 'ששת הימים', שאז כולם ראו את הניסים הגדולים שעשה לנו הקב"ה, אבל היו כמה אנשים ב'תשקורת', שהם לקחו את כל הקרדיט לעצמם, ופרגנו הרבה למפקדים של צה"ל, שהם נצחו את המלחמה, ולא נתנו כבוד לקדוש ברוך הוא. הרי גם אתם וכולם ראו שאלו ניסים ונפלאות, ומי כמוכם יודע שהיו רק ניסים – בכל דבר תתנו את הקרדיט להקב"ה – אחד הדברים שמקלקלים לאדם הכי הרבה זה ה'כוחי ועוצם ידי' שיש לו.

לכן לא להיבהל מתופעת הסירוב של השמאל, שמגלה את הטלפיים שלו, מגלה ששום דבר לא חשוב לו, רק שנאת אחים – שנאה עצמית וכו'. זה שטייסיים שמאלנים מסרבים להתייצב, זה חשבון של הקב"ה, כדי להפיל את כל איראן מספיק אפילו טייס אחד, לא צריך יותר מזה... שיפיל על הכור שלהם טיל אחד, והם כולם יושמדו, לא צריך לעשות שום דבר, רק לתת להקב"ה. אמנם כתוב (משלי לא, כא) "סוֹס מוֹכֵן לְיוֹם מְלַחְמָה" – כלומר שצריך להכין כלי קרב, אבל צריך לזכור את המשך הפסוק "וְיִלְהֶי הַתְּשׁוּעָה". אף שצריך לפעול בדרך הטבע, גם לדוד המלך וכל המלכים הצדיקים היה להם צבא, אבל לא התפארו בכוחם, ידעו שכל התשועה היא מה' – "וְיִלְהֶי הַתְּשׁוּעָה".

משיח יכבוש את העולם בלי יריית כדור אחד

כט. ולכן כשעם ישראל מתפאר ב'כוחי ועוצם ידי', הקב"ה מצמצם את ה'כוחי ועוצם ידי' שלהם, כדי שכולם יודו בכח של הקב"ה.

גם 'ניצבים', כתוב שכשיצאו משה ואהרן מפרעה (שמות ה, יט-כא) "וַיִּדְאוּ שְׂטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל... וַיִּפְגְּעוּ אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶהֱרֹן נֹצְבִים לְקִרְאָתָם בְּצִאתָם מֵאֶת פְּרֻעָה, וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם... אֲשֶׁר הִבְאֵשְׁתָּם אֶת רִיחֵנוּ בְּעֵינֵי פְרֻעָה וּבְעֵינֵי עֶבְדֶיךָ לְתֵת חֶרֶב בְּיָדְךָ לְהִרְגֵנוּ", כי אדרבה מאז שבאת לדבר עם פרעה לשחרר את עם ישראל – אנחנו סובלים יותר, כמו שכתוב (שם טז): "תִּבְּן אֵין נִתֵן לְעֶבְדֶיךָ וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ עֲשׂוּ וְהִנֵּה עֶבְדֶיךָ מִכִּים וְחָטָאת עִמָּךְ", כל זה הקטרוג של דתן ואבירם על משה.

וגם במדבר הם חלקו על משה רבינו בעדת קורח, כמו שמפורש בפסוק (במדבר טו, א-ב) "וַיִּקַּח קִרְחַן בֶּן יִצְהָר בֶּן קֵהָת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן, וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה". גם בחטא המרגלים כתוב (שם יד, ד): "וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֵבָה מִצְרַיִמָּה", כתוב במדרש (שמות רבה כט, א) שדתן ואבירם אמרו את זה. וכתוב שם שהם המרו על ים סוף, הם שהותירו מהמן, ועוד. דתן ואבירם תמיד היו ברי הפלוגתא של משה רבינו, עד שמשה זכה לגמור איתם, והם נענשו כמו שכתוב (במדבר כו, ט): "הוא דתן ואבירם... אֲשֶׁר הִצְוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן בְּעֵדַת קִרְחַן בְּהַצְתָּם עַל ה': וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתַּבְלַע אֹתָם". דתן ואבירם הם בחי' 'נצח' ו'הוד' דקליפה, שהם נקראים 'ניצבים' (שנאמר: 'וְדָתָן וְאַבִּירָם יִצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֲהֵלִיכִים') 'ניצבים' זה עומדים, בחי' 'נצח' ו'הוד' דקליפה.

פרעה הרשע - תפארת דקליפה

לה. החמישי ב'תפארת' דקליפה – כתוב (שמות ב, טו) "וַיִּשְׁמַע פְּרֻעָה... וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֵּ אֶת מֹשֶׁה", ופרעה הוא בחי' 'תפארת דקליפה', ולמה? כתוב בנביא (יחזקאל כט, ג): "פְּרֻעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם הַתְּנִים הַגְּדוֹל... אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְאֲנִי עֲשִׂיתֵנִי" – פרעה עשה את עצמו לאלוה ועבודה זרה, וכתוב (ישעיה מד, ג): "כִּתְּפֹאֶרֶת אָדָם לְשִׁבְתָּ בֵּיתָ", כשהיו עושים את הפסלים לע"ז, היו עושים אותו כתפארת אדם, יוצא שמי שעושה עצמו לאלוה זה בחינת 'תפארת דקליפה'.

ומתי פרעה נהרג? לפי הפשט כתוב בשירת הים: "מִרְפַּבַּת פְּרֻעָה וְחִילוֹ יָרָה בֵּינָם", אמנם יש אומרים שפרעה לא מת ואחר כך הלך ונעשה מלך בנינוה וכשהגיע יונה ואמר: "עוֹד אֲרַבְעִים יוֹם וְנִינְוָה נִהְפָּכֶת", מיד כתוב (יונה ג, ה-ו): "וַיֹּאמְרוּ אֲנָשֵׁי נִינְוָה בְּאַלֵּהִים וַיִּקְרְאוּ צוֹם... וַיַּעַז הַדָּבָר אֶל מֶלֶךְ נִינְוָה וַיִּקַּם מִכְּסָאוֹ... וַיִּכַּס שָׂק וַיֵּשֶׁב עַל הָאָפֶר", המלך מיד נבהל, ולמה? כי אמר אני כבר מכיר את הכוח של הקב"ה. כמו שכותב בעל הטורים (שמות יד, לא): "אֵינִי אֵלֵּךְ עַל הַפְּסוֹק: "לֹא נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אֶחָד", שלא נשאר אלא אחד – והוא פרעה, והלך לנינוה ומלך שם, וזהו: "וַיֹּאמְרוּ אֲנָשֵׁי נִינְוָה בְּאַלֵּהִים" נזכר למה שראה במצרים ועל הים", ע"כ. אבל כל זה לפי הדרש, אבל לפי הפשט הפסוק "לֹא נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אֶחָד", הכוונה שאפילו האחד פרעה לא נשאר, ולפי זה משה רבינו הטביע את פרעה בים סוף, ובזה הוא ביטל את 'תפארת דקליפה'.

קרח - גבורה דקליפה

לו. השישי בגבורה דקליפה – זה קרח. קרח היה בר פלוגתא שחלק על משה, רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה קפ"א ח"א) שהמחלוקת

השפחות) היא הראשונה שלא רצתה לתת להציל את משה, הוא היה רק בן ג' חודשים, וכבר יש לו מתנגדים שרוצים להרוג אותו.

והסיבה ששמנו את השפחה הזו שהתנגדה על משה בספירת המלכות דקליפה? כי כתוב בפסוק (משלי ל, ג): "וְשִׁפְחָה בִּי תִירֵשׁ גְּבִרְתָּהּ", וזה אחד מהדברים הרעים שמזכיר שלמה המלך. ובזוהר כתוב כמה פעמים על הפסוק הזה, שזו הקליפה ליליית, (ע' רעיא מהימנא פרשת פינחס דף רכו). שבזמן חורבן בית המקדש היא יורשת את מקום הקדושה, והקליפה של השפחה נקראת 'מלכות דקליפה' – מתוך עשר הספירות של הקליפה.

המצרי שהרג משה - יסוד דקליפה

לג. השני – זה המצרי שמשוה הרג והטמין בחול. הרב גינזבורג אומר חידוש יפה, 'המצרי' זה גימטריה משה (=345) – 'הלעומת זה' של משה רבינו. וחלק מהדרוש הזה מיוסד על שיעור של הרב גינזבורג, אלא שהוא סידר חמשה חולקים, ואנחנו מצאנו עשרה. אומר האר"י (שער הפסוקים פרשת שמות) שהמצרי היה החלק הרע של קין, ומשה הוא שורש הבל (משה ר"ת: משה, שית, הבל), וכמו שבגלגול הקודם קין הרג את הבל, ולכן גם עכשיו המצרי היה מתנגד על משה ועל עם ישראל, והוא מכה את בעלה של שלומית בת דברי, (אחרי שקלקל עם אשתו, כמובא ברש"י (שמות ב, יא), וז"ל: "מִכָּה אִישׁ עֶבְרִי מֵאֲחִיו" – בעלה של שלומית בת דברי היה, ונתן (הנוגש המצרי) בה עיניו, ובלילה העמידו והוציאו מביתו, והוא (המצרי) חזר ונכנס לבית ובא על אשתו, כסבורה שהוא בעלה, וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש בדבר, היה מכהו ורודהו כל היום, ע"כ. ומשה רבינו שראה כל זה, הורג את המצרי בשם המפורש. והאר"י ז"ל מגלה את הסוד שהוא התנגד על משה בעצמו, כי היה חלק הרע של קין, ולכן משה הורג אותו.

והמצרי הוא בחינת 'יסוד דקליפה'. ולמה? קודם כל בגלל שהוא פגם ביסוד, שהרי הוא זינה עם שלומית בת דברי שהיא אשת איש, וגם לגוי אסור ערווה של אשת איש (ו' אחת משבע מצוות בני נח). ועוד כשמשוה שכתוב (שמות ב, יב): "וַיִּפֶן פָּה וְכֹה וַיִּדְא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּדְ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בְּחֹל", ופירש"י, שראה ברוח הקודש שלו שאין איש עתיד להתגייר מזרעו, כלומר – שהיסוד של המצרי כזה פגום, שלא יכול לצאת ממנו שום גר, ולכן הוא בחי' יסוד דקליפה – ומשה מכניע את היסוד של הקליפה שזה המצרי הזה.

דתן ואבירם - נצח והוד דקליפה

לד. השלישי והרביעי – דתן ואבירם. כתוב: "וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עֹבְרִים נֹצְבִים וַיֹּאמֶר לְרִשָּׁע לְמָה תִּבָּה רַעְדָּ וְכוּ", פירש"י: 'הם דתן ואבירם', וַיֹּאמֶר... הִלְהִרְגֵנִי אֶתָּה אֲמַר בְּאֲשֶׁר הִרְגָתָ אֶת הַמִּצְרִי וְכוּ", ואז הם הלשינו עליו לפרעה, ופרעה ביקש להרוג את משה. יוצא שדתן ואבירם שניהם רוצים להרוג את משה עוד בצעירותו כשמשוה רבינו בן עשרים שנה בסך הכל.

הגמרא בנדרים (דף סד:) אומרת, שכל פעם שכתוב 'ניצבים' ו'ניצבים' הכוונה לדתן ואבירם, שהם שני אנשים 'ניצבים' שרבו לפני משה, והם

בלעם היה הכי 'הלעומת זה' שכנגד משה רבינו, כמבואר בזהר (שמות דף כא): שכתוב (דברים לד, י) "וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה" – אבל באומות העולם קם ז'מנו בלעם'. האריז"ל מסביר שבלעם ומשה שניהם בחינת 'דעת', ומשה הוא הטוב הגמור כמו שכתוב בו (שמות ב, ב) "וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא", ובלעם הוא הרע הגמור, והוא חולק על משה רבינו, ורוצה לקלל את משה ואת ישראל להאבידם מן העולם. כי כמו שמשה רבינו אין כוחו אלא בפיו, כך בלעם רוצה בפיו להילחם במשה ובישראל. ומשה שולח את פנחס למלחמה, וכתוב (שם לא, ח): "וְאַתָּה בְּלָעַם בֶּן בְּעוֹר הָרְגוּ בְּחֶרֶב". ומשה רבינו מתפטר גם מבלעם שהוא המתנגד השביעי.

בלק - בינה דקליפה

לט. השמיני ב'בינה' דקליפה – הוא בלק בן ציפור מלך מואב שעשה מלחמה מיוחדת כנגד משה רבינו כמו שנבאר. בלק היה אחד מחמשת מלכי מדין, כמו שכתוב (במדבר לא, ח): "וְאַתָּה צוּר (זה בלק) וְאַתָּה חוּר וְאַתָּה רַבֵּעַ חַמֶּשֶׁת מְלָכֵי מִדְיָן", או כמו שכתוב (יהושע ג, כא) "וְאַתָּה צוּר וְאַתָּה חוּר וְאַתָּה רַבֵּעַ נְסִיכֵי סִיחוֹן", סיחון שלט בכל ארץ מואב, וכשמת סיחון מינו את בלק (ששמו צור) להיות מלך של מואב, ע' במדרש (במדבר רבה כ, ד).

בלק הוא בחינת 'בינה דקליפה'. ולמה? כי בלק היה קוסם, וכתוב במדרש (במדבר רבה כ, יח) 'בלק היה בעל קסמים ובעל נחש יותר מבלעם', ע"כ. וכתב האריז"ל (שער הפסוקים בלק), וז"ל: בבחינת אחת היה בלק טפל לבלעם. ובבחינה אחרת, היה בלעם טפל לבלק. וגם בזהר (ח"ג דף שה). האריך בענין בלק ובלעם, כי נקרא 'בלק בן צפור' – על שם חכמתו שהיה קוסם על ידי צפור אחת, עכ"ל. כתוב בזהר (ח"א דף כב), חכמה אומרת ובינה עושה, וכן בפרי עץ חיים שער קריאת שמע (פרק א'), ומבואר שזו בחינת 'האיש אומר והאשה עושה', בלעם היה בחינת האיש אומר – כי כל כוחו בפיו, אבל בלעם הוא בחינת קסמים, וכתוב (במדבר כב, ז) "וְיִקְסְמוּ בְיָדָם" – קסמים זה בחינת 'מעשה' בחינת 'בינה', ולכן בלק הוא בבחינה דקליפה.

בלעם יעץ לבלק להפקיר את בתו לזנות

מ. כתוב בירושלמי (סנהדרין פרק י"ב דף נב), שכשהציע בלעם לבלק להפקיר את הבנות בזנות, אמר בלק לבלעם, וכי ישמעו לי הבנות להפקיר את עצמן, אמר לו בלעם תפקיר את בתך, והם שומעים לך. וכן גם במדרש (במדבר רבה כ, ז) כתוב שבלעם יעץ לבלק להפקיר את בתו, שישלח את הבת שלו כזבי – כזבי בת צור – צור זה בלק, שהיתה הכי יפה בעולם, כדי שתחטיא את משה רבינו. כי אומרת הגמרא (סנהדרין פב). שבלק אמר לכזבי שתיבעל לגדול שבהם, שזה משה. וכשהיא באה למחנה ישראל, היא פגשה את זמרי נשיא שבט שמעון, והוא אמר לה: 'תשמעי לי'. והיא אמרה לו אני בת מלך, וכך ציווה אותי אבא שלי, שלא תשמעי לכל אחד, אלא רק לגדול שבהם – משה רבינו.

אמר לה זמרי בן סלוא 'אני יותר גדול ממה רבינו, כי הסדר של השבטים: ראובן, שמעון לוי, משה הוא לוי שהוא שלישי לבטן, ואני

של קרח לא היתה פשוטה בכלל, ואפילו מסוכנת למשה רבינו. רבינו מסביר שקרח קיבץ את כל חלקי הכבוד של כל העדה שהיו איתו, וע"י שהתקבצו חלקי הכבוד של כולם ביחד, חשב קרח שהם יהיו יותר חזקים ממה, ואז הם יוכלו להפיל את משה רבינו ח"ו. וכשרואה משה את כל המחלוקת שעליו, הוא מבקש מהקב"ה שהאדמה תפצה את פיה ותבלע את קרח ועדתו, והקב"ה עושה בריאה חדשה, וקורח וכל עדתו שוקעים באדמה. קרח המתנגד בחי 'גבורה דקליפה', כי קרח הוא לוי, ולוי זה בגבורה.

כיצד השתגעו לחסוד את משה מאשת איש

לז. ואומר רבינו (בסוף תורה קפ"א) שם שהם רצו להפיל את משה רבינו ח"ו בתאוות ניאוף, ואז הוא היה חס ושלום משה אובד מהעולם. יש ראייה לדבר הזה, מובא בגמרא (סנהדרין קי): "וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחְנֶה" (תהלים ק, טו) אמר רב שמואל בר יצחק: 'מלמד, שכל אחד ואחד קנא לְאִשְׁתּוֹ מִן מֹשֶׁה, ופירש"י: קינא לאשתו: אל תסתרי עם משה. קינוי זה התראה. שנאמר (שמות לג, ז) "וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה מִן הַמַּחֲנֶה" – ופירש"י: ונטה לו מחוץ למחנה. יצא מחוץ למחנה שלא יחשדוהו עוד', ע"כ. ויש כאן שאלה פשוטה, וכי קרח ודתן ואבירים ועדתם השתגעו כל כך? בסדר אתם רוצים לחלוק על משה רבינו, אבל אתם יודעים שהוא איש קדוש יותר מכל ישראל, ואיך כל אחד מקנה לאשתו ואומר לה: 'תזהרי שלא תסתרי עם משה רבינו'!

אבל לפי דברי רבינו הכל מיושב, כי רבינו אומר: שקרח חלק על משה רבינו וניסה להפיל אותו, והנפילה שמפילים את הצדיק ח"ו ע"י מחלוקת, היא שמפילים אותו בתאוות ניאוף, ולכן מיד כתוב: "וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחְנֶה" – כי הם חשבו שהועילו במחלוקת שלהם כנגד משה, וא"כ משה נפל לתאוות ניאוף חס ושלום, ולכן כל אחד קינא לאשתו ממה, אבל כמובן שלא הועילו במחלוקתם כלום, ע"ש בדברי רבינו.

בלעם - חסד דקליפה

לח. השביעי חסד דקליפה – בלעם הרשע הוא בחינת 'חסד דקליפה', היות שבלעם הרשע היה מאוד שקוע בתאוות ניאוף, כמו שאומרת לו האתון (במדבר כב, ל): "הַהֶסְכֵּן הֶסְכַּנְתִּי לְעִשׂוֹת לְךָ כֹּה" ודורשת הגמרא (סנהדרין קה: וע"ז ד): שהיה עושה בה מעשה אישות. וגם בלעם נתן את העצה להחטיא את ישראל בזנות עם בנות מדין ומואב, כל העצות הרעות של הניאוף, באות מבלעם הרשע.

כתוב בפרשת עריות (ויקרא כ, יז): "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ... וְרָאָה אֶת עֵרְוַתָּהּ וְהָיָה תְרָאָה אֶת עֵרְוַתוֹ חֶסֶד הוּא" – מוסבר בקבלה שניאוף זה 'חסד דקליפה'. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה ל"ד ח"א ע"פ דברי האריז"ל) שברגע שנופל כלי החסד, הוא נופל עד היסוד, ומזה נעשים כל 'האהבות הנפולות' – שבעיקר זה תאוות ניאוף 'חסד דקליפה', ולכן בלעם הוא בחינת החסד הנפול דקליפה. ומה שכתוב על בלעם (במדבר כד, טז): "שִׁמְעַם אֲמָרֵי אֵל וַיִּדַע דַּעַת עֲלִיּוֹן מַחְזֶה שְׂדֵי יַחְזֶה" – ומשמע שיש לו דעת דקליפה? והביאור בזה, שבדעת יש חסדים וגבורות, ובלעם הוא בחינה של 'חסד שבדעת'.

גונב את כח התפילה של עם ישראל, ומטמא אותה. ומסביר רבינו שאחר כך הוא מחזיר אותה, בצורה כזאת שאפילו אנחנו לא יודעים שעוג גנב את התפילה וטימא אותה, והחזיר אותה מדעתו, התפילה היא רחמים, וכשהוא מטמא אותה היא נהפכת לאכזריות, כמו שכתוב (משלי יב, י): "וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים אֶכְזְרִי".

השמאל של היום - הוא רחמי רשעים אכזר

מג. כתוב בספר חסידים (סי' קנ"ה) "כָּל הַמְרַחֵם עַל הָאֶזְרָא אֵינוֹ מְרַחֵם עַל הַרְחֻמָּנִים", וזה מה שקורה היום לשמאל שמרחמים על הבני דודים האכזרים, וכמובן שהכל זו צביעות גדולה, אבל בסוף הם מתאכזרים על העם שלהם, הרי אתם השמאל אבי אבות הדמוקרטיה, יש בחירות, יש חוקים, יש כנסת, מה המלחמה הזאת, אבל הם מתאכזרים על העם שלהם, לקלקל את הכלכלה ולהרוס כל דבר, כל זה מגיע בגלל - "וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים אֶכְזְרִי", כשהרשע מרחם, או מרחמים על רשע, זו אכזריות הכי גדולה.

רבינו מסביר שכשהקליפה של עוג מלך הבשן יונקת מהתפילה, זה גורם שהתפילה שהיא בעצמה רחמים, היא נהפכת ח"ו להיפך הרחמים ולאכזריות, ולכן כשמשא רבינו רואה את המצב הזה, שעוג יונק מהתפילה, ובפרט מבחינת 'ימין' שהיא ארץ ישראל, לכן הוא לא יכול להתפלל על ארץ ישראל. ויוצא שהחולק והמתנגד על משה רבינו - על התפילה של משה שכל כוחו הוא בתפילה - זה עוג מלך הבשן, וגם אותו משה רבינו הורג, ורק אחר כך כתוב: "וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעַת הַהוּא לְאֵמֹר" - בעת שכבשתי את סיחון ועוג.

סיכום עשרת הקליפות שכנגד משה

מד. לסיכום למדנו על עשרת החולקים על משה רבינו, שהם כנגד עשר ספירות שבקליפה, ונסדר אותם בצורה שנוחה לזכור.

הזוג הראשון: השפחה - 'מלכות' דקליפה. המצרי - 'יסוד' דקליפה. (השפחה רצתה שמשא ישראל ביאור ימות, והמצרי הוא חלק הרע שבקין). הזוג השני: דתן ואבירם - שהם בחינות 'נצח' ו'הוד' דקליפה. (הם מלשינים על משה, וחולקים עליו בעדת קרח). החמישי ב'תפארת' דקליפה - פרעה הרשע שעושה עצמו עבודה זרה, ומבקש להרוג את משה. השישי בגבורה דקליפה - קרח שחולק על משה רבינו (החמישי והשישי הם לא כל כך זוג). הזוג הרביעי: בלעם - חסד דקליפה, חסד הנפול של תאוות ניאוף. ובלק הוא בינה דקליפה, בגלל הקסמים שזה מעשה בידיים וזה נקרא בינה דקליפה. הזוג החמישי: סיחון - חכמה דקליפה ועוג מלך הבשן - 'כתר דקליפה'. ונזכיר את כל עשרת החולקים של משה רבינו בבת אחת - א. השפחה - מלכות. ב. המצרי - יסוד. ג. דתן ואבירם - נצח והוד. ד. פרעה - תפארת. ה. קרח - גבורה. ו. בלעם - חסד. ז. בלק - בינה. סיחון - חכמה. עוג - 'כתר'. ואת כל העשרה שחולקים על משה רבינו, משה רבינו הורג אותם - כן יאבדו כל אויבך השם, במהרה בימינו אמן.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע

שני לבטן. כובי קנתה את השקר הזה, והסכימה לו. אבל באמת בלק שלח אותה כדי להחטיא את הגדול שבהם - שזה משה רבינו ח"ו בחטא כזה, והמטרה שלו היא להחטיא את משה רבינו בזנות, ואז הוא יוכל לגבור על משה רבינו.

בלק לא רק שהוא מזמין את בלעם לקלל את ישראל, אלא יש לו מלחמה אישית כנגד משה רבינו. ומשה רבינו שולח את פינחס להרוג אותו, כי אע"פ שלא מפורש בתורה שהרגו את בלק, אבל כבר הוכחנו מהמדרש שבלק זה 'צור', והרגו אותו במלחמה כמו שכתוב (במדבר לא, ח): "וְאֶת צֹר (זה בלק) וְאֶת חֹר וְאֶת רַבֵּעַ חַמְשֵׁת מְלִכֵי מִדְיָן". ובמדרש (במדבר רבה כא, ג), כתוב (במדבר כה, טו): "וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמְּפָה הַמִּדְיָנִית כְּזָבִי בַת צֹר רֹאשׁ אַמּוֹת בֵּית אָב בְּמִדְיָן הוּא" להודיעך עד היכן נתנו המדינים עצמן, שבת מלך הפקירו, שנאמר "וְאֶת מְלִכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל חַלְלֵיהֶם וְגו' וְאֶת צֹר" - צור גדול מכולם - מלך הוא (כי הוא בלק), והפקיר את בתו (ואחרי שהפקיר הוא) מי לא היה מפקיר (כדברי הירושלמי), ולפי שבוזה את עצמו ופירסם את בתו בקלון, גרעו הכתוב וכתבו שלישי, אבל הוא מלך שבכולם "רֹאשׁ אַמּוֹת בֵּית אָב בְּמִדְיָן הוּא", ע"כ. נמצא שמשא ע"י שלוחיו פינחס ו"ב אלף שיצאו למלחמה, הם הרגו את בלק ובלעם.

סיחון - חכמה דקליפה

מא. התשיעי ב'חכמה דקליפה' - סיחון מלך חשבון, חשבון זה מתאים לחכמה. יש פסוק (דברי הימים ב' כו, טו) "וַיַּעַשׂ בִּירוּשָׁלַם חֲשֻׁבֹנוֹת מִחֲשֶׁבֶת חוֹשֵׁב לְהִיטֵל עַל הַמַּגְדָּלִים", שם כתוב על המלך עוזיהו שהיה חכם מאוד ומרוב החכמה שהיתה לו והוא עשה על החומות של המגדלים בירושלים מכוונת שהיו יורים אבנים באופן מדויק, וכך החיילים יכלו להתחבא, ולירות אבנים גדולות על אויביהם, ע"י מלאכת מחשבת והחשבונות שעשה עוזיהו המלך, וכך אף אחד לא יכול להילחם נגדו. עוזיהו היה מלך מאוד מוצלח וגם צדיק, אבל מרוב חכמתו הוא התגאה על ידי החשבונות שעשה. ואז הוא רצה גם כן להקטיר קטורת בבית המקדש. ואז היה הזעף הגדול שהוא נכנס לבית המקדש, והיתה שם רעידת אדמה.

ו'חשבונות מלאכת מחשבת' זה (דברים ב, כד) "סיחון מְלֶךְ חֲשֻׁבֹן" - כנראה שהוא חכם גדול בחכמת החשבון, ולא בחינם קוראים לעיר שלו חשבון. ובדרך הלצה, רש"י אומר (במדבר כא, כג): אפילו חשבון מלאה יתושים - לך תעשה חשבון כמה יתושים יכולים להיכנס בעיר גדולה כמו חשבון, אין אדם יכול לכובשה (במדבר רבה יט, כט). ואפילו סיחון העיר הכי חלשה בעולם, אין שום אדם יכול לכובשה, וכמו שאומר רש"י, שסיחון הוא מלך קשה, וגם חשבון עיר קשה. ולכן סיחון נרמז ב'חכמה דקליפה'. והוא רוצה להילחם במשה ובישראל, והקב"ה נתנו ביד משה.

עוג - כתר דקליפה

מב. העשירי ב'כתר דקליפה' - זה עוג מלך הבשן, והוא בכתר כי היה המלך הכי גדול מכל המלכים באותו זמן, ולכן עוג ב'כתר דקליפה', עוג חולק על משה רבינו, וכאמור על פי דברי רבינו שעוג חלק על התפילה של משה רבינו. וכמו שהבאנו (תורה ח' תניינא) שעוג